

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

ЦЯО ШУБЕЙ

УДК 7.012:712.256(510)](043.3)

**ДИЗАЙН ДИТЯЧИХ ІГРОВИХ МАЙДАНЧИКІВ
У СТРУКТУРІ МЕГАПОЛІСІВ КНР**

Спеціальність 17.00.07 – дизайн

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата мистецтвознавства

Харків – 2019

Дисертацією є кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису

Роботу виконано у Харківській державній академії дизайну і мистецтв
Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник: доктор мистецтвознавства, професор
Оленіна Олена Юріївна,
Харківський національний університет міського
господарства імені О. М. Бекетова,
завідувач кафедри дизайну та образотворчого
мистецтва

Офіційні опоненти: доктор архітектури, доцент
Чернявський Володимир Георгійович,
Національна академія образотворчого
мистецтва та архітектури,
завідувач кафедри теорії, історії архітектури
та синтезу мистецтв

кандидат мистецтвознавства
Бондарчук Юлія Сергіївна,
Луцький національний технічний університет,
старший викладач кафедри дизайну та архітектури

Захист відбудеться 15 квітня 2019 р. о 15:00 год. на засіданні спеціалізованої
вченої ради К 64.109.01 у Харківській державній академії дизайну і мистецтв за
адресою: 61002, м. Харків, вул. Мистецтв, 8.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Харківської державної академії
дизайну і мистецтв за адресою: 61002, м. Харків, вул. Мистецтв, 8.

Автореферат розіслано 14 березня 2019 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат мистецтвознавства, доцент

Є.О. Котляр

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Процеси урбанізації, пов'язані із стрімким розвитком міст, змінюють не тільки соціально-економічні та демографічні фактори життя населення, а й міняється сам спосіб життя людини, її активна діяльність в цілому та дозвілля зокрема. Особливої актуальності набуває дозвілля в контексті проблеми охорони і зміцнення здоров'я зростаючого покоління – пріоритетного напрямку в соціальній сфері практично будь-якої державної політики, що безпосередньо стосується ігрової діяльності на свіжому повітрі та організації дитячих ігрових майданчиків в структурі сучасних мегаполісів.

В контексті обраної проблематики дисертаційного дослідження доцільне звернення до науково-виробничого досвіду Китайської Народної Республіки (далі – КНР), як до найбільшої за чисельністю населення країни, що характеризується високими темпами економічного розвитку. Виховання і розвиток зростаючого покоління в КНР, в умовах щорічної народжуваності близько двадцяти мільйонів дітей, є фундаментальним і пріоритетним напрямом, який чітко регламентується, постійно вдосконалюється на державному рівні і забезпечує для нього всебічний розвиток. Не менш важлива роль в цих процесах відводиться організації дитячих ігрових майданчиків у міській інфраструктурі мегаполісів КНР, що, в умовах територіального дефіциту та інших супутніх проблем, передбачає пошук оптимальних рішень в частині подібних об'єктів, включаючи їх проектні пропозиції.

Отримані данні можуть бути використані у формуванні дизайну предметно-просторового середовища. Отже, уточнення термінологічного апарату, виявлення методів формування дитячих ігрових майданчиків, виявлення принципів і прийомів їх організації в міському середовищі мегаполісів і визначення сучасних підходів у розробці цих об'єктів потребує теоретичного осмислення, наукового аналізу, аргументованих висновків і апробації в проектному процесі.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано у відповідності з планом підготовки наукових кадрів кафедри дизайну ХДАДМ і державної програми досліджень «Інноваційні підходи формування дизайну сучасного предметно-просторового середовища в умовах постіндустріальних трансформацій», затвердженої Наказом МОН України (№ держреєстрації 0117U001382) і спрямованої на реалізацію Постанови Кабінету Міністрів України № 37 від 20.01.1997 року «Про першочергові заходи щодо розвитку національної системи дизайну та ергономіки і впровадження їх досягнень у промисловому комплексі, об'єктах житлової, виробничої і соціально-культурної сфер».

Робота проводилась у відповідності зі ст. 13 Закону України «Про оздоровлення та відпочинок дітей» і Постановою Кабінету Міністрів України № 422 від 28.04.2009 року «Про затвердження Типового положення про дитячий заклад оздоровлення та відпочинку».

Мета і завдання дослідження. *Мета* дисертаційного дослідження – визначення актуальних підходів в організації дитячих ігрових майданчиків в структурі мегаполісів КНР і виявлення особливостей їх формування. Досягнення мети передбачає постановку і виконання таких *завдань*:

- проаналізувати інформаційні джерела, визначити ступінь наукової розробки теми та основні підходи до її вивчення, конкретизувати термінологічний апарат;

- вивчити загальний досвід проектування дитячих ігрових майданчиків, визначити методи, принципи, прийоми і актуальні напрямки їх дизайн-організації;

- з'ясувати сучасні підходи в проектуванні дитячого ігрового середовища майданчиків;

- виявити перспективні тенденції проектування дитячих ігрових майданчиків у міській інфраструктурі мегаполісів КНР;

- проаналізувати вподобання і потреби батьків щодо дитячих ігрових майданчиків у найбільших містах Китаю;

- виявити китайську художньо-естетичну традицію в проектуванні дитячих ігрових майданчиків;

- розглянути синтез інтернаціонального і національного підходів в дизайні дитячих ігрових майданчиків КНР;

- дослідити дизайн-концепцію «міських втручань» як інноваційного досвіду проектування дитячого ігрового середовища в умовах розвитку міст;

- запропонувати оптимальну модель дитячого ігрового комплексу в структурі сучасного мегаполісу на прикладі китайського комплексу «Дитячі мрії, дитяче задоволення».

Об'єкт дослідження – дизайн дитячого ігрового майданчика.

Предмет дослідження – особливості формування дизайну дитячих ігрових майданчиків в структурі мегаполісів КНР.

Хронологічні рамки дослідження визначаються періодом з другої половини XIX століття (коли відбувається усвідомлення значення гри в розвитку дитини) і до наших часів (коли в умовах урбанізації, відбувається переосмислення попереднього досвіду створення дитячих ігрових майданчиків та пошук нових дизайнерських рішень).

Територіальні рамки дослідження визначені специфікою дослідження, в ході якого передбачено аналіз дитячих ігрових майданчиків, представлених у Китаї, країнах Західної та Східної Європи, США і Австралії.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети і вирішення зазначених завдань у науковому дослідженні був використаний *міждисциплінарний підхід*, який зумовив розгляд дитячих ігрових майданчиків в комплексі їх функціональної і естетичної складових. Специфіка дисертаційного дослідження, а саме формування дитячих ігрових майданчиків з урахуванням культурних особливостей КНР, визначила застосування *історико-культурологічного підходу*. Застосування *екологічного підходу* в дисертаційному дослідженні сприяло розгляду дитячого ігрового простору в комплексності його функціонального змісту, вписаного в навколишнє

середовище відповідно до основних положень концепції сталого розвитку. На різних етапах були використані як загальнонаукові методи (історико-порівняльний, методи вимірювання та візуального спостереження, метод аналогій, термінологічного аналізу, порівняльно-аналітичний та типологічний, метод екстраполяції), так і спеціальні методи наукового дослідження (метод онлайн-опитування, методи функціонального, конструктивно-технологічного, ергономічного, образно-стилістичного і художньо-композиційного аналізів).

Наукова новизна роботи полягає в тому, що:

- уперше актуалізовано питання дизайну дитячих ігрових майданчиків в структурі мегаполісів КНР; визначено їх місце в сучасному китайському містобудуванні;

- виявлено нагальні потреби і вподобання мешканців китайських мегаполісів щодо їх організації; визначено китайські національні традиції в їх дизайні, а також окреслено перспективні тенденції в дизайні дитячих ігрових майданчиків КНР;

- визначено сучасні підходи в дизайні дитячих ігрових майданчиків, це: функціонально-прагматичний, креативно-нарративний, техніко-технологічний, реалізація яких створює додаткові можливості всебічного розвитку особистості дитини, формування її зацікавленості до гри на відкритому просторі, забезпечує включення дитини в інформаційне і креативне суспільство;

- запропоновано синтез інтернаціонального і національного підходів в дизайні дитячих ігрових майданчиків КНР, коли ігровий простір стає більш універсальним, зрозумілим і комунікативним, без втрати своєї індивідуальності, що сприятиме взаємозбагаченню і взаємопроникненню східної і західної культур засобами дизайну;

- узагальнено та введено в мистецтвознавчий науковий дискурс концепцію «міських втручань», авторами якої є китайські архітектори; доведено, що теоретичний та практичний досвід проектування дитячих ігрових майданчиків на основі базових принципів цієї концепції, відкриває нові можливості у дизайні міського середовища;

- удосконалено уявлення про систему методів, принципів і прийомів в дизайні дитячих ігрових майданчиків;

- набуло подальшого розвитку розуміння певних споживчих взаємозв'язків в системі «дитина – дитяче ігрове середовище», які забезпечують проектне переосмислення організації дитячих ігрових майданчиків в умовах розвитку мегаполісів.

Теоретичне значення одержаних результатів дисертації полягає в тому, що вона є цілісним, науково обґрунтованим уявленням про особливості формування дитячих ігрових майданчиків в структурі мегаполісів КНР. Ці аналітичні частини дослідження та систематизована в ньому сучасна проектна практика можуть бути використані у професійній підготовці дизайнерів в системі вищої освіти, а також у написанні навчально-методичної літератури і розробці спеціалізованих навчальних курсів.

Практичне значення одержаних результатів транслюється в сферу проектної діяльності дизайнерів різних спеціалізацій (промисловий дизайн,

дизайн предметно-просторового середовища, дизайн візуальних комунікацій, мультимедійний дизайн тощо). Виділені автором особливості організації дитячих ігрових майданчиків КНР дозволяють оптимізувати проектний процес і підвищити якість художньо-образних рішень при формуванні відповідних проектних пропозицій в Україні.

Вивчення теоретичного та практичного досвіду проектування дитячих ігрових майданчиків Китаю, з його інноваційними підходами, надає можливість використання отриманих результатів для покращення існуючої ситуації у сфері дизайну українських дитячих ігрових комплексів та майданчиків.

Особистий внесок здобувача. Головні наукові результати роботи отримані автором особисто. В статті «Modern approaches in designing of children's playgrounds in the context of development of the recreation industry» (з англ. «Сучасні підходи в дизайні дитячих ігрових майданчиків в контексті розвитку індустрії дозвілля»), опублікованій у співавторстві з О.Ю. Оленіною, автором було підібрано і проаналізовано фактологічний матеріал про сучасні підходи в організації дитячих ігрових просторів. В статті «Принципи дизайн-організації ігрового простору дитячих майданчиків для дітей інвалідів», співавтором в якій є С.В. Кривуц, автором визначено специфіку проектування дитячих ігрових просторів для дітей з інвалідністю.

Апробація результатів дослідження здійснювалась на наукових конференціях: 30-та ювілейна Міжнар. наук.-практ. конф. «Інноваційний потенціал світової науки – XXI сторіччя», доповідь «Сучасні вимоги в рішенні дизайну ігрових просторів дитячих майданчиків» (Запоріжжя, Громадське об'єднання «Громадянська дія», 19–25 січня 2015 р.); Міжнар. наук.-практ. конф., доповідь «Креативно-наративний підхід у проектуванні дитячих ігрових майданчиків» (Харків, ХДАДМ, 13 жовтня 2016 р.); Всеукр. наук. конф., доповідь «Сучасні вимоги в рішенні дизайну ігрових просторів» (Київ, Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури України, 25–28 квітня 2017 р.); Міжнар. наук.-практ. конф., доповідь «Принципи дизайн-організації ігрових просторів» (Одеса, Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського, 18–21 травня 2017 р.); Всеукр. наук.-практ. конф., доповідь «Типологія ігрових просторів дитячих майданчиків» (Черкаси, Черкаський державний технологічний університет, 26–27 квітня 2017 р.); Міжнар. наук.-практ. конф. «Актуальні питання мистецтвознавства: виклики XXI століття», доповідь «Тенденції в проектуванні дитячого ігрового простору в Китаї» (Харків, ХДАДМ, 10–11 жовтня 2017 р.); Всеукр. наук.-практ. конф. «Сучасні тенденції розвитку архітектури і містобудування», доповідь «Дизайн дитячого ігрового простору у формуванні міського середовища, дружнього дитині» (Харків, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, листопад 2017 р.).

Публікації. Основні ідеї, положення, висновки і результати дослідження відображені в 7 статтях, із них 6 – в наукових збірках, які входять до переліку МОН України, з яких 3 статті опубліковані в наукових збірках, які включені до міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus; 1 стаття – в науковій збірці Китаю; а також 4 у збірках матеріалів наукових конференцій.

Структура дисертації. Робота містить вступ, чотири розділи, висновки до розділів, загальні висновки, список використаних джерел (220 позицій на 25 сторінках) і додатки з ілюстраціями (на 54 сторінках), таблицями (на 14 сторінках). Основний зміст дисертаційної роботи викладено на 167 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми дослідження, проаналізовано ступінь її наукового опрацювання, сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дисертаційного дослідження, розкрито наукову новизну та значення одержаних результатів, наведено дані щодо публікації та апробації матеріалів дослідження, окреслено загальну структуру роботи.

РОЗДІЛ 1. ДИЗАЙН ДИТЯЧОГО ІГРОВОГО ПРОСТОРУ ЯК ПРЕДМЕТ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ складається з двох підрозділів і присвячений виявленню та формулюванню основної проблеми дисертації, а також опису джерельної бази та методології дослідження.

У **підрозділі 1.1. Аналіз наукової розробки теми дослідження** подано короткий огляд джерел, які безпосередньо або опосередковано стосуються вибраної проблематики та умовно поділені на чотири групи. До *першої групи* віднесено теоретичні роботи присвячені фізичному і психофізіологічному розвитку дитини. Про дитинство як специфічну складову духовного світу дорослої людини писало багато мислителів (Платон, Арістотель, Г. Гегель, Л. Фейербах, Й. Хейзінга, М. Мід, Е. Тайлор, З. Фрейд, Х. Ортега-і-Гассет, І.С. Кон, та ін.). Протягом останніх 80 років з'явилися різні напрями наукових досліджень, а саме історія і екологія дитинства (Ф. Ар'єс, У. Бронфенбреннер); культурно-історична психологія дитячого розвитку (Л.С. Виготський, Д.Б. Ельконін); етнографія дитинства (М. Мід); культурологічно орієнтована теорія вікового розвитку «єго» (Е. Еріксон). Питання дитячої психології і психічного розвитку індивіда розібрано в працях Б.С. Волкової, А. Валлона, Л.С. Виготського, Д.Б. Ельконіна, В.С. Мухіної. У психофізіологічному аспекті, в рамках якого порушується питання впливу кольору на сприйняття дитини, присвячені праці М.М. Гуревича, А.С. Зайцевої, Г.Е. Бреслава, Р.Т. Гайказової, Є.С. Пономарьової, В.І. Кравця, М. Дерібере. *Друга група* – джерела, в яких досліджуються сучасні тенденції в організації і благоустрої ігрового простору для дітей. До цієї групи джерел відносяться теоретичні праці, в яких розкриваються аспекти дозвілля як активної діяльності людини, спрямованої на задоволення потреб в пізнанні власної особистості і навколишнього світу (Л.Б. Ітельсон, С.А. Шмаков, С.Л. Рубінштейн, Є.В. Субботський, О.В. Запорожець, М.М. Бахтін, Н.В. Савенко, З. Фрейд, Д. Дьюї, Ж. Піаже, К. Коффка та ін.). Спираючись на творчість як базову діяльність, ігровий процес і, відповідно, ігрове середовище є пріоритетними потребами у дозвіллі дітей. Проектна розробка і організація ігрового середовища, в свою чергу, є важливою умовою фізичного і психологічного розвитку дитини. До *третьої групи* віднесено публікації, в яких досліджується використання засобів дизайну в

рішенні проблем організації дитячих ігрових просторів, до них також відносяться дослідження з більш вузькою специфікою, що розкривають функціональну і естетичну складові дитячих ігрових просторів (Д. Джекобс, Г. Агде, А. Нагель, Ю. Ріхтер, Р. Віллетт, Г. Бельциг, Дж. Фрост, С. Соломон, М. Сударсан, В.О. Сотникова, Б. Пінфолд, Б. Селінджер, Н.Я. Крижановська, Є.М. Поляков, Н.І. Барсукова, Ю.С. Бондарчук, Г.Ф. Єрошина та ін.). **Четверту групу** складають дослідження представників КНР. Вирішенням цієї та суміжних проблем присвячені праці Мао Чанга, Го Тінгхонга і Донг Ліанга, Ван Лана, Ван Наньміна, Чжоу Цзюня та Джима Макрея, Цзян Ксіао Чен, Юй Цзіньлуна, Лю Яна, Се Фен і Бін Тонга, Мін Ван Чжу Дана та ін.

У **підрозділі 1.2. Термінологічний апарат і методи дослідження** наведено трактування основоположних термінів щодо тематики роботи, це: ***гра, простір, середовище, ігровий простір***; а також обґрунтовано методологію дослідження. В межах нашого дослідження використовується розуміння гри як основи розвитку дитини. В дослідженні термін «***гра***» вивчається у зв'язку з поняттями «***простір***» (який використовується у професійному значенні, як об'єм, обмежений умовами видимості (візуального сприйняття), призначений для проведення у ньому будь-якої функції життєдіяльності (в нашому випадку ігрової діяльності).) і «***середовище***» як єдності матеріально-просторових умов здійснення будь-якого процесу або явища. Ми досліджуємо середовища відкритих (в окремих випадках комбінованих) просторів; архітектурно-ландшафтних, предметних, за характером утворення; ігрових за характером функціонального процесу; групових за характером призначення; постійних за стабільністю забезпечення функції. Комбінація у єдине ціле різних просторів та систем обладнання й облаштування, які необхідні для забезпечення дитячої ігрової діяльності у відкритому архітектурному або ландшафтному середовищі може бути представлена «***дитячим ігровим майданчиком***» або «***дитячим ігровим комплексом***». Термін «***ігровий простір***» безпосередньо пов'язаний зі сприйняттям дитини процесуального характеру гри і можливістю на цій основі моделювати свою ігрову діяльність, використовуючи наявне ігрове обладнання і предметне наповнення. Методологічну платформу роботи утворив ***міждисциплінарний підхід***, який дозволив розглядати дизайн дитячих ігрових майданчиків як складний процес, що потребує використання не тільки суто професійних знань проектувальника, а й володіння комплексом більш широкого гуманітарного знання. Специфіка дослідження, а саме формування дитячого ігрового простору з урахуванням культурних особливостей КНР, передбачає застосування ***історико-культурологічного підходу***. Застосування ***екологічного підходу*** в дисертаційному дослідженні сприяло розгляду дитячих ігрових майданчиків в комплексності їх функціонального змісту, вписаного в навколишнє середовище відповідно до основних положень концепції сталого розвитку. На різних етапах були використані як ***загальнонаукові методи*** (***історико-порівняльний, методи вимірювання та візуального спостереження, метод аналогій, термінологічного аналізу, порівняльно-аналітичний та типологічний, метод екстраполяції***), так і ***спеціальні методи*** наукового дослідження (***метод онлайн-опитування, методи функціонального,***

конструктивного-технологічного, ергономічного, образно-стилістичного і художньо-композиційного аналізів). Подібний методологічний конгломерат дозволив детально розглянути складові елементи дитячих ігрових майданчиків, їх функціональне призначення, конструктивні та технологічні ознаки і особливості ергономічної побудови.

РОЗДІЛ 2. СВІТОВИЙ ДОСВІД ПРОЕКТУВАННЯ ДИТЯЧИХ ІГРОВИХ МАЙДАНЧИКІВ складається з трьох підрозділів і присвячений аналізу методів, прийомів, принципів світового дизайну дитячих ігрових майданчиків, а також загальних актуальних напрямків у підходів в ньому.

У підрозділі **2.1. Методи, принципи і прийоми дизайн-організації дитячого ігрового середовища** досліджуються як методи проектування всього ігрового простору, так і ігрового обладнання. Серед актуальних методів проектування ігрового простору, за допомогою яких втілюється його концепція, виділено наступні: **метод формуючого експерименту**, в ході якого в дизайні ігрового простору будується правильна організація сюжетно-рольової гри для дітей відповідно до їх вікових можливостей; **метод сценарного моделювання** – постановка проблемних ситуацій; **метод стилізації** – творчий метод, заснований на переосмисленні художнього змісту стилю, що імітується, в сучасному контексті; **методу контрольного експерименту**, який полягає у проведенні спостережень дорослих за самостійною ігровою діяльністю дітей і оцінці рівня розвитку у них гри. Серед методів другої групи як актуальні виділено: **редукцію** (концептуальними основами якого стали прийоми *параметрики* та *тесселяції*) та **рециклінг**, який в умовах загострення екологічних проблем, став необхідною складовою ресурсозберігаючого підходу у вирішенні дизайну дитячих ігрових майданчиків. Зазначено, що основні загальні принципи в організації дизайну ігрового простору дитячих майданчиків (*системності, наукової обґрунтованості, колегіальності, гуманістичної спрямованості*) доповнюються новими (**принципом формування креативного навчально-виховного простору та принципами еко-дизайну**). З'ясовано основні поширені **прийоми** дизайн-організації обладнання дитячих майданчиків (*асиметрія; небажаність або відсутність розміщення центру композиції в геометричному центрі побудови дитячого майданчику; використання максимальної різноманітності розмірних і просторових характеристик форми обладнання для дитячого майданчика; обмеження числа використовуваних елементів форми; відсутність або нівелювання понять «верху» – «низу» у побудові форм дитячого спеціалізованого обладнання; прийом комбінаторики; прийом пластичного розчленування форми ігрового об'єкта*). Систематизація композиційного рішення елементів спеціалізованого обладнання ігрового простору дала можливість розподілити їх формування за трьома аспектами: композиції лінійного порядку, площинні композиції і просторово-конструктивні.

У підрозділі **2.2. Актуальні напрямки дизайн-організації ігрового простору дитячих майданчиків** на основі аналізу вимог сучасного суспільства до виховання зростаючого покоління, визначено актуальні напрямки дизайн-організації дитячих ігрових просторів, серед яких орієнтація на створення

інтерактивних дитячих майданчиків, побудованих на основі інноваційних технологій; *дитячих ігрових майданчиків для дітей з особливими потребами*, а також *спортивних майданчиків*. Виявлено, що техніко-технологічний прорив, доступність інновацій і схильність до створення розумного навколишнього середовища повністю змінили наші уявлення про гру, головною ознакою якої тепер є інтерактивність. Цей актуальний напрямок відтворився у появі дитячих ігрових майданчиків з інтерактивним обладнанням. В контексті оптимізації функціонально-планувальної структури ігрового середовища таких майданчиків засобами дизайну на сьогоднішній день пропонується забезпечення його гнучкості і мобільності, за допомогою наступних прийомів: *функціональної універсальності і просторової варіативності; вікової диференціації і регульованої автономності*, а при створенні його художнього образу прийомів: *формування «екологічного середовища», багатощарової інформативності, ретельного опрацювання деталей і фактур елементів ігрового об'єкту, що знаходяться в полі зорової і тактильної доступності, прийом колірної і світлового зонування*. Також в підрозділі з'ясовано, що в умовах сучасного толерантного суспільства в дизайні дитячих ігрових просторів актуалізується ще один напрямок, що сформувався у відповідь на вимогу до врахування потреб всіх категорій дітей, в тому числі дітей-аутистів та дітей з обмеженими можливостями. Визначено шість основних принципів організації ігрового простору дитячих майданчиків для дітей з особливими потребами: *(гармонічності, ергономічності, сумісності, візуальної інформативності, управління командною роботою, адаптації)*. Комплекс зазначених принципів сприяє формуванню у дитини сильних особистісних якостей, вільної участі в грі, прийняття абсолютно самостійних рішень і в рівній мірі з усіма друзями і близькими. Серед сучасних напрямків в дизайні дитячих ігрових майданчиків особливе місце займають майданчики спортивної спрямованості. Зазначено найбільш важливі досягнення у дизайні дитячих майданчиків спортивної спрямованості, що пов'язані з появою наступних їх варіацій: *майданчики для реалізації фітнес-програм, майданчики з елементами для занять альпінізмом, паркур-майданчики, майданчики для занять спелеологією*. У підрозділі також проаналізовано сучасне обладнання, яке використовується на майданчиках усіх категорій.

У підрозділі **2.3. Сучасні підходи в проектуванні дитячих ігрових просторів в міському середовищі** визначено основні актуальні підходи в проектуванні дитячих ігрових майданчиків. **Функціонально-прагматичний** підхід, в основі якого лежать традиційно-стандартні принципи проектування, зорієнтовані на реалізацію тієї чи іншої функції. Функціонально-прагматичний підхід спирається не просто на розуміння потреби як сукупності функцій, які необхідно виконувати для її задоволення, але й на необхідності конкретної практичної користі, отриманої в результаті споживачем (проведення вільного часу, заняття спортом і т. ін.). Зазвичай, в рамках цього підходу проектуються типові дитячі ігрові майданчики. **Креативно-наративний** – це новий підхід в проектуванні дитячих ігрових просторів. Він базується на яскравих, оригінальних образах і історіях, які лежать в основі візуальної концепції

дитячого простору, прив'язаних до різних ігрових сценаріїв. Таким чином, особливе місце в креативно-нарративному підході посідає авторська ідея. Даний підхід на сьогодні є більш популярним в європейській практиці. Такі майданчики зорієнтовані на залучення великих територій навколишнього простору. Як правило, вони більші за розмірами, більш відкриті і сприяють розвитку більш широкого спектру діяльності дітей. **Техніко-технологічний** підхід, коли в основу проекту дитячого ігрового простору закладено використання сучасного, іноді складного і специфічного, технічного обладнання, техніки і новітніх технологій. Ігрові простори, спроектовані на основі цього підходу, пропонують своїм відвідувачам нестандартні ігрові ситуації, поєднання різних варіацій і складнощів гри, невластиве іншим дитячим ігровим просторам цифрове та інтерактивне обладнання.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВНІ ТЕНДЕНЦІЇ В ПРОЕКТУВАННІ ІГРОВОГО ПРОСТОРУ ДИТЯЧИХ МАЙДАНЧИКІВ КНР В УМОВАХ РОЗВИТКУ МЕГАПОЛІСІВ складається з трьох підрозділів і присвячений визначенню перспективних тенденцій та аналізу сучасних підходів в дизайні дитячих ігрових майданчиків в середовищі великих китайських міст.

У підрозділі 3.1. **Дитяче ігрове середовище як частина нової міської інфраструктури мегаполісів Китаю** визначено три тенденції у проектуванні ігрового дитячого простору. **Перша** з них пов'язана з особливістю китайського містобудування з найдавніших часів, для якого характерною рисою є прямокутне планування з виділеним в центрі «головним містом», яке не просто місце проживання аристократії, але й простір залучення великих мас народу для спільного дійства. Таке прямокутне планування стає характерною рисою у проектуванні сучасного дитячого ігрового простору внутрішньорайонних майданчиків. З одного боку, воно створює безпеку та захист дітей таких «мікрорайонів» від шкідливих зовнішніх впливів – транспорту, забруднень, десоціалізованих елементів. З іншого боку, таке рішення забезпечує дітям самостійний творчий, фізичний та інтелектуальний розвиток за рахунок функціонального, образно-обґрунтованого дизайнерського рішення. При цьому, саме дизайнерське рішення може і має бути пластичним, таким, що перетікає, не має чітких кордонів, переходить в зони природного ландшафту, бути різнобічним за функцією і позитивно впливати на дітей, які в ньому перебувають. **Друга** тенденція пов'язана зі створенням рекреаційних просторів, як, наприклад, великі паркові зони на півдні Китаю. У винесених у спеціальні райони зелених зонах не просто розбудовується комфортабельний організований простір для дитячих ігрових майданчиків та атракціонів, але й створюється ціла індустрія розваг із місцевим колоритом. Один з істотних недоліків такого рішення – віддаленість самої паркової зони і висока вартість її відвідування. При цьому, композиція, дизайнерське рішення будується на чіткому зонуванні, використанні рельєфу та місцевих природних особливостей. **Третя** тенденція відбивається у появі багатофункціональних просторів суспільного використання у великих торговельних кварталах чи інших публічних містах, котрі облаштовуються на вже існуючих вулицях, набережних і т. ін. де ігрові зони для дітей стають обов'язковим елементом. Проаналізовані нами тенденції, з одного

боку, орієнтуються на традиційні культурні підходи в плануванні міського середовища Китаю, з іншого боку, вбирають в себе загальносвітовий досвід організації дитячих ігрових майданчиків, тим самим забезпечуючи і національну своєрідність і відповідність загальноприйнятим стандартам.

У підрозділі 3.2. Організація дитячих ігрових майданчиків в Китаї: аналіз вподобань і потреб батьків. Передпроектне дослідження вивчено та проаналізовано існуючі потреби в організації дитячих ігрових майданчиків двох найбільших міст Китаю, визначено реальні вподобання цільової аудиторії щодо їх влаштування. Передпроектне дослідження побудоване на опитуванні думки батьків, які проживають в житлових районах Пекіну і Шанхаю (n = 1030). Батьки відзначають надзвичайну важливість дитячих ігрових майданчиків для їх дитини. Середовище активного відпочинку дуже впливає на дітей, відзначають респонденти (95%). У таких зонах необхідно спеціальне обладнання (92% опитаних). Більшість батьків (понад 60%) вважають, що дитина повинна грати і проводити час на дитячих ігрових майданчиках якщо не кожен день, то досить часто (перевага надається дитячим ігровим майданчикам поряд з домом (39,8% опитуваних) або в центральній озелененій частині житлового району (51,4%). Вихідні дні є тим часом, коли дитина обов'язково повинна гуляти поза житловим районом (міські парки, зоопарки і т.д.) – вважають 74% батьків. Однією з важливих традицій в культурі Китаю є групове виконання робіт, проведення часу для спільного навчання або відзначення свят. Багато батьків (45,6%) звертають увагу на групові ігри, здійснення спільних дій в колективних заходах і проведенні дозвілля. Результати опитування громадської думки показали також загальне ставлення жителів до дитячих ігрових майданчиків та акцентували увагу на недоліках, які існують. Результати дослідження показали важливість регулярного моніторингу думки споживачів, а також підтвердили актуальність, виявлених нами в попередньому підрозділі тенденцій в їх дизайн-організації.

У підрозділі 3.3. Китайська художньо-естетична традиція як проектна основа сучасного дизайну ігрових просторів дитячих майданчиків виявлено, що для китайської художньої культури взагалі властива триєдність функції, змісту і краси, (тобто обов'язковий синтез образотворчих засобів каліграфії, живопису, літератури, музики, архітектури, у поєднанні з глибоким філософським осмисленням в рішенні будь-якого функціонального об'єкту). Образотворчі засоби дитячих ігрових просторів беруть початок від *каліграфії* і *живопису* (колір, пластика ліній, умовності формоутворення, плановість сприйняття, композиційні акценти). Так мистецтво каліграфії від самого початку передбачає розуміння простору як трьохвимірного, а властива китайської каліграфії виразність пластичних елементів, здатність знаходити рівновагу, динамічність, відсутність застиглої симетрії, знаходить своє втілення в кращих зразках дизайну дитячих ігрових майданчиків. Питання об'ємно-просторової організації дитячих майданчиків спираються на традиції китайського живопису, використовуючи і базовий прийом китайського пейзажного жанру шань-шуй («гори і води») – сань юань («три далечі»); і важливий композиційний принцип китайського живопису – суй-ши «пусте-заповнене», який в художньо-

естетичній традиції Китаю замінював поняття «простір». Не можна обійти увагою китайську *поезію*, бо поетичний зміст задає не тільки назва, але й тематичне спрямування дизайнерського об'єкту, яке по суті є його смисловою основою. Традиційні композиційні особливості китайської *архітектури* (двостороння симетрія, наявність внутрішніх двориків, протяжність вшир, дотримання суворої ієрархії в розташуванні приміщень, а також декоративне оздоблення стін та дахів) в дизайні дитячого майданчика реалізується в наростанні значущості атракціонів від краю до центра. При проектуванні сучасних ігрових просторів для дітей дизайнери спираються також на традицію використання декоративних елементів в китайській архітектурі, для якої притаманна перевага конструктивних форм над декорацією, та обов'язкове смислове навантаження декоративних елементів. *Даоська практика*, яка складається зі зводу рекомендацій щодо правильної організації простору у відповідності до законів природи і потоків енергії Всесвіту – ще одна характерна особливість традиційної китайської культури, яка застосовується в дизайні ігрового середовища майданчиків. Важливе значення для розуміння підходів до дизайну дитячих ігрових просторів має аналіз *садово-паркової архітектури* Китаю. Головний принцип композиції китайського саду – природність, випадковість в розміщенні всіх його компонентів. У всьому панує мальовнича криволінійність обсягів і силуетів. Обов'язковою в створенні природності сприйняття є наявність водних елементів. Інший важливий композиційний принцип – це досягнення ефекту поступового згущення рослинної маси від центру садиби до її периметру. В ряду принципів ландшафтного рішення також виділяються принципи послідовного сприйняття, запозичення виду (кадр в кадрі), принцип екранування (створення багатошаровості простору). Нами виокремлено деякі принципи побудови композиції в садово-парковому мистецтві Китаю, які також є актуальними і для дизайну ігрових дитячих майданчиків: *«інь» – діяти в залежності від місцевих умов; «цзе» – максимально використовувати навколишню природу; визначати головне та другорядне; застосовувати контраст; в малому досягати великого ефекту; прагнути до досягнення гармонії пропорцій і послідовного розкриття видів; враховувати фактор часу при сприйнятті пейзажу.* *Музична* складова проявляється у застосуванні звукового дизайну. Таке рішення підсилює зонування, полегшує орієнтацію і сприяє релаксації відвідувачів. Використання звуків води, вітру, природних голосів птахів і тварин позитивно впливає на дітей, поєднуючи ігри з тихою релаксацією в ігровому просторі. Застосування сучасного *синергетичного підходу* дозволяє впроваджувати в дизайн ігрових майданчиків також інші мистецтва: кіно і відео-шоу, аудіозаписи звуків природи і ароматерапію.

РОЗДІЛ 4. ДИЗАЙН ДИТЯЧИХ ІГРОВИХ МАЙДАНЧИКІВ В СУЧАСНОМУ КИТАЇ складається з трьох підрозділів і присвячений аналізу китайського досвіду проектування ігрових дитячих майданчиків.

У підрозділі 4.1. **Синтез інтернаціонального і національного підходів в дизайні дитячих ігрових майданчиків Китаю** акцентовано увагу на інтенсивних процесах інтернаціоналізації в економіці, соціальній сфері, політиці

і культури. Цей процес, при всій своїй суперечливості, відображає тенденцію до об'єднання, взаємозв'язків і взаємодопомоги різних країн і народів, а також сприяє збагаченню культур на ґрунті взаємовпливу і співробітництва. З іншого боку розчарування в ідеях глобалізації повертає держави до переосмислення своїх національних культур. Сучасна дизайн-діяльність відображає ці тенденції, характерні в цілому і для процесів художньої культури, які на даному етапі пов'язані з пошуком і втіленням в культурних продуктах, і, зокрема, в дизайн-продуктах, балансу між інтернаціональним та національним. В дизайні інтернаціональне відображає загальнолюдське уявлення про прекрасне, яке спирається на об'єктивні закони краси і досконалості, а національне – суб'єктивне, залежить від існуючих у народу, нації ідеалів краси, смаків, художніх стилів. Враховуючи, що міські дитячі ігрові простори здійснюють значний вплив на процеси фізичного, психологічного розвитку і соціалізації сучасних дітей, вони часто виступають діючою моделлю їх майбутнього дорослого життя, де інтернаціональне і національне знаходяться в постійній взаємодії. На основі аналізу дитячих ігрових майданчиків КНР було вивчено взаємодію західноєвропейських і східноазійських художньо-естетичних традицій та інтернаціонального і національного у проектуванні дитячих ігрових просторів у міському середовищі сучасного Китаю, і виявлено дизайн-прийоми, які дозволяють досягти їх синтезу, що є новим у мистецтвознавчому дискурсі.

У підрозділі 4.2. **Концепція «міських втручань» як новий спосіб організації дитячих ігрових майданчиків в публічному просторі китайських мегаполісів** досліджено інноваційний досвід роботи з міським простором мегаполісів, частиною якого стають дитячі ігрові майданчики, китайської архітектурної студії 100, яку очолюють 3 партнера – Марсіал Хесус (Чилі), Хав'єр Гонсалес (Іспанія) і Дженні Фанг (Китай). Зроблено аналіз їх оригінальної концепції та авторських проєктів, що пов'язані з дизайном ігрових майданчиків для дітей. Зміст концепції полягає в тому, щоб перетворити існуюче міське середовище завдяки ефектному додаванню нових дизайн-об'єктів у вже налаштовані простори. Ці перетворення вони називають міськими «втручаннями», які кодують міський пейзаж новими функціями, та знаходяться на стику архітектури, вуличного мистецтва, ландшафтної архітектури, середовищного і графічного дизайну, та міського маркетингу. «Міські втручання», за задумом проєктантів, повинні викликати здивування, підкреслювати або створювати індивідуальність в тих місцях, де вони реалізуються, а, головне вносити несподівані зміни у вже розвинені райони міста. Всі об'єкти в залежності від стратегії і принципів проектування розподіляються на наступні типи: *«Хірургічне втручання»*, *«Заземлений об'єкт»*, *«Намальований пейзаж»*. Тип об'єкта залежить від творчого методу «втручання». В рамках нашого дослідження акцент зроблено на двох типах об'єктів і методах їх проектування, які найчастіше застосовуються для перетворення відкритих міських просторів. Так, втручання з об'єктом, який розташовується на землі, називається *«Заземлений об'єкт»*. Він «втручається» в простір, торкаючись землі, і діє як доступна і багатофункціональна платформа, що дозволяє людям, знаходитися на ньому / всередині нього і безпосередньо з

ним взаємодіяти. У цьому випадку об'єкт нібито вбудовується в існуюче міське середовище, залишаючись при цьому відчуженим від нього. Об'єкт може мати різноманітну морфологію і виконувати різні функції (зони відпочинку, ресторани, невеликі комерційні приміщення, ігрові майданчики, міські зелені зони, інтерактивні поверхні, зони для гамака або басейни), які доповнюють і поліпшують навколишнє середовище, тим самим стимулюючи важливу комерційну або громадську діяльність. Якщо «втручання» відбувається методом фарбування, такий об'єкт називається **«Намальований пейзаж»**. Він являє собою двомірну конфігурацію, яка певним чином забарвлюється і покриває значну площу існуючого міського ландшафту. Об'єкт «втручається» тільки вертикально або горизонтально, не порушуючи тривимірний простір міського пейзажу. Взаємодія відбувається між користувачем і пофарбованими поверхнями, в / на яких користувач знаходить інформацію, сигнали, функціональні області і т. ін. «Намальований пейзаж» не тільки робить свій внесок в існуючу динаміку простору, підкреслюючи його функції або додаючи нові, але і забезпечує емоційну прив'язку користувачів до місця, за допомогою барвистого дизайну створюючи унікальний образ, що запам'ятовується, зі своєю естетикою, стилем і індивідуальністю. В решті, простір стає відмінним місцем для соціальних взаємодій і кодується новим почуттям ідентичності, яке робить акцент на існуючих раніше умовах, оновлюючи їх уявлення і образ. В основі дизайну всіх проектів архітектурної студії 100 лежать 4 базові принципи, що відрізняють їх авторський почерк і, власне, формують концепцію: **принцип контрасту** (об'єкт повинен контрастувати з контекстом за рахунок своєї незвичайної, барвистої і привабливої форми); **принцип естетичної незалежності** (естетика об'єкта не повинна наслідувати естетиці простору, в якому він розміщується, і не повинна копіювати навколишній пейзаж); **принцип «простий і дискусійний»** (суть цього принципу в тому, що об'єкт повинен бути простим за формою, що сприймається з першого погляду (простий), і в той же час, вступати в своєрідну суперечку зі звичним міським оточенням, руйнуючи стереотип сприйняття відомого громадського / публічного місця, що склався в колективній свідомості (дискусійне); **принцип миттєвих функцій** (об'єкт пропонує / створює ситуативну мультифункціональність, доповнюючи неформальними, спонтанними функціями ландшафт / середовище зі скороченими програмними функціями). Концепція «міських втручань» демонструє нові можливості в організації дитячих ігрових просторів мегаполісів. Опанування теоретичного і практичного досвіду архітектурної студії 100 може бути використано для проектування аналогічних майданчиків в будь-якому сучасному місті.

У підрозділі 4.3. **Особливості проектування сучасних ігрових комплексів в Китаї як круглорічних місць проведення дозвілля дітей на прикладі комплексу «Дитячі мрії, дитяче задоволення»** окреслено основні проблеми, які спостерігаються наразі в Китаї відносно проектування дитячих ігрових просторів у дворах сучасних житлових груп, це: одноманітність в художніх засобах (всі внутрішньорайонні майданчики схожі, уніфіковані, непривабливі); обмеженість матеріальних витрат зумовлює обмеження у

використанні матеріалу для виготовлення обладнання (стандартними є метал, дерево, пластик). Як правило, такі майданчики не оснащені навісами або іншими конструкціями, які створюють тінь, що для літнього використання у спеку робить їх малоприсадними (на них спостерігається мало дітей). З урахуванням проблем зі смогом такі, виключно відкриті, без закритих зон, майданчики мають обмеження в експлуатації. З огляду на наявність певної кількості недоліків і проблем нинішніх дитячих ігрових майданчиків, необхідно визнати, що в Китаї існують також зразкові приклади рішення дитячих ігрових просторів. В підрозділі розглянуто сучасний китайський ігровий комплекс «Дитячі мрії, дитяче задоволення» (спроектований і втілений компанією Тонг Мен Тонг) в якості оптимальної моделі дитячого ігрового комплексу відкрито-закритого типу, що відповідає найсучаснішим вимогам до організації вільного часу дітей в складних умовах розвитку мегаполісів, забезпечує різноманітність дозвілля дитини та сприяє її гармонійному становленню. Зазначено актуальність втілення такої моделі в містах України.

У **ВИСНОВКАХ** узагальнено основні результати дослідження відповідно до його мети та завдань.

1. Аналіз інформаційних джерел виявив, що проектування дитячих ігрових просторів в міському середовищі сьогодні є однією з найактуальніших проблем сучасного наукового дискурсу. Дослідження багатьох вчених різних країн світу доводять, що навколишнє оточення відіграє визначну роль у фізичному та інтелектуальному розвитку дитини. На тлі загальної гіподинамії, тотальної, майже наркотичної прихильності теперішніх дітей до смартфонів, телевізорів, комп'ютерів, дитячі ігрові майданчики стають дієвим важелем оздоровлення та соціалізації зростаючого покоління. Особливої актуальності дана проблема набуває з позиції переосмислення значення міського дитячого ігрового простору в контексті урбанізації суспільства, тому вивчення досвіду формування дитячих ігрових майданчиків КНР в умовах щільнозабудованих і густозаселених міст дозволить втілити його в дизайнерській практиці України. Своєчасність вивчення проблеми дизайну дитячих ігрових майданчиків КНР пояснюється також тим, що інноваційний досвід Китаю в цій сфері ще не був предметом самостійного дисертаційного дослідження в Україні.

2. Конкретизовано термінологічний апарат та обґрунтовано методологію дослідження, яка представлена застосуванням міждисциплінарного, історико-культурологічного та екологічного підходів. Здобути важливі наукові результати допомогло поєднання загальнонаукових методів (історико-порівняльний, методи вимірювання та візуального спостереження, метод аналогій, термінологічного аналізу, порівняльно-аналітичний та типологічний, метод екстраполяції) і спеціальних методів наукового дослідження (метод онлайн-опитування, методи функціонального, конструктивно-технологічного, ергономічного, образно-стилістичного і художньо-композиційного аналізів).

3. На основі аналізу світових ігрових майданчиків для дітей, виділено найбільш актуальні методи, принципи і прийоми їх проектування. Методи було розглянуто в контексті всього ігрового простору (методи формуючого експерименту, сценарного моделювання, стилізації) і, окремо, в контексті

ігрового обладнання (редукцію, рециклінг). Серед актуальних принципів зазначено принцип формування креативного навчально-виховного простору та принципи еко-дизайну. З'ясовано основні поширені прийоми дизайн-організації обладнання дитячих майданчиків.

4. В процесі вивчення найактуальніших напрямків в дизайн-організації дитячих ігрових просторів нами були відзначені три категорії майданчиків: інтерактивні, ігрові майданчики для дітей з особливими потребами, зокрема аутистів, та спортивні. Виявлено прийоми дизайн-організації інтерактивних дитячих майданчиків. Окреслено специфіку дизайн-організації ігрового простору майданчиків для дітей-аутистів та встановлено основні вимоги до їх створення. Охарактеризовано особливі вимоги для більш комфортного використання гравального обладнання дітьми-аутистами, які відмінні від вимог у вирішенні дизайну ігрових об'єктів для дітей з обмеженими фізичними можливостями. Зазначено найбільш важливі досягнення у дизайні дитячих майданчиків спортивної спрямованості, що пов'язані з появою наступних їх варіацій: майданчики для реалізації фітнес-програм, майданчики з елементами для занять альпінізмом, паркур-майданчики, майданчики для занять спелеологією. У підрозділі також проаналізовано сучасне обладнання, яке використовується на майданчиках усіх категорій.

5. Розмаїття методів, принципів і прийомів в сучасному дизайні дитячих ігрових просторів дозволило виділити три основні підходи до їх проектування. Функціонально-прагматичний підхід, що базується на традиційно-стандартних принципах проектування з урахуванням сучасних вимог безпеки, ергономічності і екологічності та робить акцент на фізичному вихованні дитини. Креативно-наративний підхід, в основі якого лежить створення оригінальних образів і історій прив'язаних до ігрового сценарію, і робить акцент на творчому розвитку дитини. Техніко-технологічний підхід, який передбачає проектування дитячих ігрових просторів на основі використання інноваційних цифрових і інтерактивних технологій.

6. З'ясовано, місце дитячих ігрових майданчиків в міській інфраструктурі мегаполісів Китаю, що відбивається у прояві трьох основних перспективних тенденцій в їх проектуванні: перша – організація внутрішньорайонних дитячих ігрових зон за принципом традиційного китайського прямокутного планування з виділенням в центрі «головного міста», котрі плануються як частина нових житлових районів і стають не просто місцем проживання, але й простором для спільного дійства громади; друга – створення рекреаційних просторів за межами міста, де влаштовується комфортабельний організований простір дитячих ігрових майданчиків та атракціонів; третя – проектування дитячих ігрових майданчиків як частини багатофункціональних просторів суспільного використання у великих торговельних кварталах мегаполісів.

7. Визначено, що в умовах тотальної урбанізації в усьому світі проблема місць ігрової діяльності та проведення дозвілля у відкритому просторі стає все більш нагальною. Так, в дисертації представлені результати опитування громадської думки щодо оцінки використання дитячих ігрових майданчиків, які підтвердили актуальність, виявлених нами тенденції в їх дизайн-організації, а

також показали важливість регулярного моніторингу думки споживачів. Шляхом інтернет-опитування були отримані відповіді 1030 респондентів- мешканців Пекіну і Шанхая. Описано класифікацію основних вимог батьків до якості і безпеки спеціального обладнання. Проаналізовано уявлення жителів мегаполісів про влаштування зон відпочинку для дітей. Виявлено чинники, які, на думку батьків, загрожують безпеці дітей на ігрових майданчиках. Визначено критерії вибору місць проведення дозвілля. Практична цінність отриманих даних полягає в тому, що вони можуть послужити в якості базису для розробки проектів оформлення відкритих ігрових просторів, вибору оптимального співвідношення безпеки і наповнення спеціальним обладнанням зон відпочинку для дітей.

8. Визначено застосування в сучасних проектах ігрових дитячих об'єктів Китаю національної художньо-естетичної специфіки як особливого культурного коду. В першу чергу, це стосується дизайну дитячих ігрових майданчиків, оскільки в результаті процесів глобалізації нівелюються національні особливості, знижується національна самосвідомість, втрачаються духовні цінності, закладені в традиційних культурах. Однією з основних відмінностей китайської культури є обов'язкова єдність різних її складових – філософії і літератури, музики і живопису, каліграфії і архітектури. Так, в дизайні сучасних дитячих ігрових просторів Китаю можна простежити наявність всіх складових. Застосування сучасного синергетичного підходу дозволяє впроваджувати в дизайн ігрових майданчиків також інші мистецтва (кіно, відео, аудіо-мистецтво і т. ін.). Композиційні принципи дизайну дитячих ігрових майданчиків відображають національні традиції, а також філософські концепції китайського мистецтва. Це стосується і об'ємно-просторових рішень, і формотворення, і семантики, і художньо-образного втілення дизайн-концепції.

9. В ході вирішення поставлених завдань дослідження виникла необхідність виділити категорії «інтернаціональне» та «національне» стосовно того, через які традиції знаходить своє втілення той чи інший підхід в дизайні дитячих ігрових просторів: локальні чи масштабні. В роботі були виявлені ознаки синтезу західноєвропейських та східноазіатських національних естетичних традицій у проектуванні дитячих ігрових майданчиків, а також ознаки синтезу інтернаціонального і національного, бо глобалістичні тенденції в художній культурі і дизайні полегшують процеси взаєморозуміння, урівноважують темпи і напрями розвитку держав, створюючи загальносвітові уявлення про красу і користь, про комфорт і креативність рукотворного навколишнього середовища (інтернаціональне). При цьому, кожна країна має свої, століттями усталені традиції і звичаї, свої власні художньо-естетичні орієнтири і принципи, втілені в продуктах матеріальної діяльності людини (національне). На основі композиційного аналізу внутрішньорайонних і загальноміських ігрових зон відомих розважальних майданчиків Пекіну, Шанхаю та інших китайських мегаполісів, визначено дизайн-прийоми, через які синтез інтернаціональних і національних художньо-естетичних традицій знаходить втілення в дитячих ігрових майданчиків країни.

10. Введено в науковий обіг концепцію «міських втручань», розроблену китайськими архітекторами. Проаналізовано їх інноваційний досвід, який демонструє нові можливості організації дитячих ігрових майданчиків в громадських просторах сучасних мегаполісів. В умовах швидко зростаючих міст, коли постає нагальна потреба в такого роду локаціях, концепція «міських втручань» дозволяє вписувати майданчики в уже існуючий середовищний контекст, тобто, фактично, перепрограмувати простір за рахунок впровадження в нього нових архітектурних або дизайнерських об'єктів, вирішуючи цю задачу за допомогою оригінальних дизайн-принципів. Зазначено, що основні положення цієї концепції можуть бути органічно застосовані і в історичному міському середовищі європейських міст і, безумовно, в українських містах.

11. Зроблено аналіз одного з найкращих прикладів дитячого ігрового комплексу в КНР «Дитячі мрії, дитяче задоволення», що розглядається в якості оптимальної моделі відкрито-закритого типу, здатної задовольнити вимоги мешканців мегаполісів в будь-якій країні. Акцентовано увагу на тому, що такі комплекси мають стати частиною загальних планувальних рішень при проектуванні житлових районів сучасних міст.

Проведене дослідження повною мірою не вичерпує означеної проблеми. Перспективним напрямом подальших розвідок може бути вивчення національних особливостей формування дитячих ігрових просторів інших культур або теоретико-методологічна спроба систематизувати та структурувати всі підходи, прийоми, принципи і методи, які застосовуються в дизайні дитячих ігрових майданчиків.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації у наукових фахових виданнях:

1. Цяо Ш., Кривуц С. В. Принципы дизайн-организации игрового пространства детских площадок для детей-инвалидов. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв* : зб. наук. пр. Харків : ХДАДМ, 2015. № 1. С. 54-57.

2. Qiao Sh., Olenina O. Modern approaches in designing of children's playgrounds in the context of development of the recreation industry. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв* : зб. наук. пр. Харків : ХДАДМ, 2016. № 5. С. 105-110. (Index Copernicus – 50.20).

3. Цяо Ш. Дизайн дитячого ігрового простору як частина міської інфраструктури мегаполісів Китаю. *Народознавчі зошити*. Часопис Інституту народознавства НАН України : зб. наук. пр. Львів, 2017. № 6. С. 1584-1590.

4. Цяо Ш. Китайская художественно-эстетическая традиция как проектная основа современного дизайна детских игровых пространств КНР. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв* : зб. наук. пр. Харків : ХДАДМ, 2017. № 4. С. 29-39. (Index Copernicus).

5. Цяо Ш. Художній синтез західноєвропейської і китайської естетичних традицій в дизайні дитячих ігрових просторів сучасного Китаю. *Народознавчі*

зошити. Часопис Інституту народознавства НАН України : зб. наук. пр. Львів, 2018. № 3(141). С. 708-718.

6. Цяо Ш. Организация детских игровых пространств: теоретико-методологический аспект. *Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті* : зб. наук. пр. Харків : ХДАДМ, 2018. № 2. С. 29-38. (Index Copernicus).

7. Цяо Ш. (乔淑蓓). Дослідження ландшафтного дизайну дитячого ігрового простору в житлових районах (住宅区儿童活动空间景观设计探索) [Електронний ресурс] // *Chinese national Expo (中国民族博览)*. 2018. № 11. С. 24-25. Режим доступу : <http://wap.cnki.net/touch/web/Article/Search/?searchtype=0&fieldtype=104&keyword=%E4%B9%94%E6%B7%91%E8%93%93&remark>. Назва з екрану. (С кит.)

Апробації матеріалів дослідження та тези доповідей:

8. Цяо Ш. Креативно-нарративный подход в проектировании детских игровых площадок. *Актуальні питання мистецтвознавства: виклики XXI століття* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (13 жовтня 2016 р.). Харків : ХДАДМ, 2016. С. 162-163.

9. Цяо Ш. Тенденции в проектировании детского игрового пространства в Китае. *Педагогічні аспекти підготовки викладачів з візуального мистецтва та дизайну: сучасність і перспективи та Актуальні питання мистецтвознавства: виклики XXI століття* : матеріали міжнар. наук.-метод. конф. (9-12 жовтня 2017 р.). Харків : ХДАДМ, 2017. С. 349-350.

10. Цяо Ш. Принципы дизайн-организации игровых пространств. *Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі* : матеріали III міжнар. конгресу (18-21 травня 2017 р.). Одеса : ПНПУ ім. К.Д. Ушинського, 2017. С. 384

11. Цяо Ш. Дизайн дитячого ігрового простору у формуванні міського середовища, дружнього дитині. *Сучасні тенденції розвитку архітектури і містобудування* : матеріали всеукр. наук.-техн. конф. (листопад, 2017 р.). Харків : Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова, 2018. С. 236-237.

АНОТАЦІЯ

Цяо Ш. Дизайн дитячих ігрових майданчиків в структурі мегаполісів КНР. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.07 – дизайн. Харківська державна академія дизайну і мистецтв. – Харків, 2019.

У роботі розглянуто світовий досвід проектування дитячих ігрових майданчиків: виділено основні методи, принципи і прийоми, виявлено актуальні напрямки в їх дизайн-організації. Визначено підходи в дизайні дитячих ігрових просторів, це: функціонально-прагматичний, що базується на традиційно-стандартних принципах проектування; креативно-нарративний, в основі якого лежить створення оригінальних образів і історій, прив'язаних до ігрового сценарію; техніко-технологічний, що передбачає проектування

дитячих просторів на основі використання інноваційних цифрових і інтерактивних технологій. Системно досліджено особливості формування дитячих ігрових просторів КНР в умовах розвитку мегаполісів: визначено їх місце в сучасному китайському містобудуванні; виявлено нагальні потреби і вподобання мешканців китайських мегаполісів щодо їх організації; визначено китайські національні традиції в їх дизайні. Запропоновано синтез інтернаціонального і національного підходів в організації дитячих ігрових просторів КНР, що сприятиме взаємозбагаченню і взаємопроникненню східної і західної культур засобами дизайну.

Ключові слова: дизайн, дитячі ігрові простори, дитячі ігрові майданчики, ігрове обладнання, КНР, мегаполіс.

АННОТАЦИЯ

Цяо Ш. Дизайн детских игровых площадок в структуре мегаполисов КНР. – Квалификационная работа на правах рукописи. Диссертация на соискание ученой степени кандидата искусствоведения по специальности 17.00.07 – дизайн. Харьковская государственная академия дизайна и искусств. – Харьков, 2019.

Диссертация является комплексным научным исследованием дизайна детских игровых площадок КНР в условиях развития и роста современных городов-мегаполисов. Методология работы представлена междисциплинарным, историко-культурологическим и экологическим подходами. В исследовании использовано историко-сравнительный, сравнительно-аналитический, типологический методы, методы измерения и визуального наблюдения, аналогий, терминологического анализа и экстраполяции. В качестве специальных способов анализа объектов детских игровых пространств использованы методы функционального, конструктивно-технологического, эргономического, образно-стилистического, художественно-композиционного анализов. В ходе понятийного анализа предложено рабочие определения терминов «игра», «пространство», «среда», «игровое пространство», «детский игровой комплекс», «детская игровая площадка». В работе рассмотрено мировой опыт проектирования детских игровых пространств: выделено основные методы, принципы и приемы. Изучение данного опыта позволило выделить наиболее актуальные направления в проектировании детских игровых площадок, в контексте которых отмечено три категории площадок: интерактивные, игровые площадки для детей с особенными потребностями, и спортивные площадки. Детальнее остановившись на специфике дизайн-организации игрового пространства площадок для детей-аутистов, выявлено основные принципы их проектирования. Определены подходы в дизайне детских игровых площадок, это: функционально-прагматичный, который базируется на традиционно-стандартных принципах проектирования с учетом современных требований безопасности, эргономичности и экологичности, и делает акцент на физическом воспитании ребенка. Креативно-нарративный подход, в основе которого лежит создание оригинальных образов и историй,

привязанных к игровому сценарию, и делает акцент на творческом развитии ребенка. Техничко-технологический подход, который предусматривает использование инновационных интерактивных технологий, ориентированных на всестороннее развитие ребенка за счет наличия на таких площадках большого спектра игр. Системно исследованы особенности формирования детских игровых пространств КНР: выяснено их место в современном китайском градостроительстве; выявлены актуальные потребности и пожелания жителей китайских мегаполисов относительно их организации; определены китайские национальные традиции в их дизайне. Предложен синтез интернационального и национального подходов в дизайне детских игровых пространств КНР, способствующий взаимообогащению и взаимопроникновению восточной и западной культур средствами дизайна, делая игровое пространство более универсальным, понятным и коммуникативным, но, в то же время, не теряющим своей уникальной индивидуальности. Проанализирован дизайн игрового комплекса «Детские мечты, детское удовольствие» (КНР) в качестве образцового примера детского игрового пространства, созданного внутри жилого района мегаполиса.

Ключевые слова: дизайн, детские игровые пространства, детские игровые площадки, игровое оборудование, КНР, мегаполис.

ABSTRACT

Qiao Sh. Design of children's playgrounds in the structure of China's megacities. – Qualifying scientific work as a manuscript. Inaugural dissertation for obtaining scientific degree Ph.D. in Art History with major in 17.00.07 – Design. Kharkiv State Academy of Design and Arts. – Kharkiv, 2019.

The thesis considers world experience in designing of children's playgrounds: the main methods, principles and techniques, as well as current directions are defined. The author pointed at the approaches in design of children's play spaces, namely the functional-pragmatic approach which is based on the traditional-standard principles of designing; the creative-narrative one, based on creating distinctive images and stories connected to the game scenario; and the technical-technological approach which assumes using of innovational digital and interactive technologies in designing of play spaces. The study consistently analyzed special aspects of forming children's play spaces in PR China in the context of megacities development: their place in modern Chinese urban development, as well as daily needs and likes of Chinese metropolitan cities' inhabitants in their organization are defined. Furthermore, Chinese national traditions in design are outlined. The author proposes to use a synthesis of the international and national approaches in design of children's play spaces in PR China which will promote a mutual enrichment and interpenetration of eastern and western cultures by means of design.

Keywords: design, children's play space, children's playgrounds, equipment for playing activities, PR China, megacity.

Наукове видання

ЦЯО ШУБЕЙ

ДИЗАЙН ДИТЯЧИХ ІГРОВИХ ПРОСТОРІВ КНР
В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНДУСТРІЇ ДОЗВІЛЛЯ

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата мистецтвознавства
17.00.07 – дизайн

Підписано до друку 12.03.2019 р.
Формат 60x90/16. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Друк: різнографія.
Умовн. друк. арк. 0,9. Тираж 100 прим.

Надруковано у копі-центрі «МОДЕЛІСТ»
(ФО-П Миронов М.В. Свідоцтво ВО4 № 022953)
м. Харків, вул. Мистецтв, 3 литер Б-1
Тел. 7-170-354 www.modelist.in.ua